

Osoby ze spektrum autyzmu a przypisanie odpowiedzialności karnej

dr Szymon Tarapata
Katedra Prawa Karnego Materialnego
UWr

Autyzm a prawo karne – pytania

- Czy zaburzenia autystyczne wpływają na częstotliwość popełniania czynów zabronionych?
- Czy zaburzenia autystyczne są istotne dla nauki i praktyki prawa karnego?

Przesłanki przypisania odpowiedzialności karnej

- Kryteria przestępności (kryteria uznania zachowania człowieka za przestępstwo):
 - 1. czyn bezprawny (bezprawność);
 - 2. czyn karalny (karalność);
 - 3. czyn karygodny (karygodność);
 - 4. czyn zawiniony (zawinienie).
- Czyn zabroniony pod groźbą kary: cechy decydujące o bezprawności (pkt 1) oraz karalności (pkt 2).

Płaszczyzny przypisania odpowiedzialności karnej

- 1. Obiektywna płaszczyzna przypisania odpowiedzialności karnej.
- 2. Subiektywna płaszczyzna przypisania odpowiedzialności karnej.
- O tym, jakie znaczenie będzie mieć autyzm dla oceny prawnokarnej, decyduje to, czy wywiera on wpływ na konkretne zachowanie się sprawcy, a jeżeli tak, to na czym ten wpływ polega (a więc jak się objawia).

Autyzm a wstępne kryteria prawnokarnego wartościowania

Zachowanie człowieka musi spełniać kryteria czynu, a więc musi być:

- 1) wykonalne;
- 2) dowolne.
- Wymóg dowolności nie dotyczy sytuacji, o której mowa w art. 31 § 1 k.k.
- **WNIOSEK – AUTYZM (CO DO ZASADY) NIE MA ZNACZENIA DLA OCENY, CZY DANE ZACHOWANIE JEST CZYNEM.**

Autyzm a bezprawność

- Bezprawność – sprzeczność z normą sankcjonowaną. Zachowanie przekraczające skierowany do jednostki nakaz lub zakaz.
- Narzędzie do ustalania bezprawności – wzorzec osobowy w postaci **modelowego obywatela**.
- **Autyzm nie ma znaczenia dla ustalania cech modelowego obywatela.**

Autyzm a karalność

- Znamiona decydujące karalności:
 - przedmiotowe (obiektywne);
 - podmiotowe (subiektywne) – znamię strony podmiotowej.
- Postaci strony podmiotowej:
 - umyślność;
 - nieumyślność (świadoma nieumyślność, nieświadoma nieumyślność).

Autyzm a karalność

- Cecha wspólna umyślności oraz świadomej nieumyślności:
 - świadomość diagnostyczna;
 - świadomość prognostyczna.

Autyzm może wpływać na formę strony podmiotowej, a w szczególności dekompletować umyślność (w takiej sytuacji sprawca będzie mógł odpowiedzieć co najwyżej za typ nieumyślny, jeśli takowy został przed ustawodawcą w ogóle przewidziany).

Autyzm a środki zabezpieczające

- Jak rozumieć termin „czyn zabroniony” w przepisach o środkach zabezpieczających? Czy:

1) składają się na niego znamiona przedmiotowe i podmiotowe,

albo czy

2) składają się na niego tylko znamiona przedmiotowe”?

Autyzm a karygodność

- Autyzm może mieć wpływ na postać zamiaru oraz motywację sprawcy (art. 115 § 2 k.k.), co oznacza, że
- działanie zaburzeń autystycznych może wpływać na stopień społecznej szkodliwości określonego czynu.

Autyzm a zawinienie

- Autyzm jest „innym zaburzeniem psychicznym w rozumieniu” art. 31 k.k.
- Autyzm może wyłączyć winę jednak tylko wtedy, gdy powoduje:
 - 1) brak możliwości rozpoznania znaczenia czynu;
 - 2) brak możliwości pokierowania swym postępowaniem.

Autyzm a zawinienie

- Autyzm może prowadzić do ograniczonej poczytalności w stopniu znacznym w rozumieniu art. 31 § 2 k.k., co może pozwolić sądowi na zastosowanie wobec sprawcy nadzwyczajnego złagodzenia kary.
- Jeżeli autyzm ma wpływ na zachowanie sprawcy, zawsze będzie obniżać stopień winy.
- Autyzm a psychopatie?
- Autyzm a działanie alkoholu lub środków odurzających?